

№ 1/2026

ANDIJON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

ADPI
Ilmiy xabarnomasi

ADPI Ilmiy xabarnomasi

№ 1 2026 fevral

Jurnal 2023-yildan chop etilmoqda

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy
kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
2022-yil 25-oktyabrda
№ 045013 raqam bilan ro'yxatga olingan
ISSN 2181-4309

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va
innovatsiyalar vazirligi huzuridagi
Oliy attestatsiya komissiyasi
Rayosatining 2024-yil 8-maydagi
№354-sonli qarori bilan
Pedagogika fanlari bo'yicha Oliy attestatsiya
komissiyasining dissertatsiyalar asosiy ilmiy
natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar
ro'yxatiga kiritilgan.

Tahririyat manzili: 170100 Andijon shahri,
"Do'stlik" ko'chasi, 4uy, 216-xona.
Electron manzil: info@adpi.uz
Telegram: ADPI_Ilmiy_xabarnomasi
Telefon raqamlari: +998 91 484 40 90

1/1

BOSH MUHARRIR:
B.M. Rasulov- tarix fanlari doktori (DSc), professor
Mas'ul muharrir:
B.A. Sirojiddinov- biologiya fanlari doktori (DSc), professor

TAHRIR KENGASHI

S.Z. Zaynobiddinov- O'zRFA akademigi
I.R. Asqarov- kimyo fanlari doktori, professor
Sh.X. Yo'lchiyev- fizika-matematika fanlari doktori, (DSc), professor
A.E. Zaynabiddinov- biologiya fanlari doktori, professor
B.X. Amanov- biologiya fanlari doktori (DSc), professor
A.A. Egamberdiyev- falsafa fanlari doktori (DSc), professor
M.V. Xalimova- psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Sh.J. Yusupova - pedagogika fanlari doktori, professor
Z.E. Azimova- pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
M.B. Artiqova- pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
V.A. Qodirov- pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
N.J. Abdullayeva- pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
M.A. Tojiboyeva – filologiya fanlari doktori, professor
Sh.A. Xaitov- tarix fanlari doktori (DSc), professor
A.G. G'aniyev- pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
M.K. Pozilov -biologiya fanlari doktori (DSc). professor
T.T. Kaziyeva- pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
U.A. Usmanova- pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
D.T. Samatov- pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
A.Xakimov- pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
M.T.Parpiyev- falsafa fanlari doktori (DSc), dotsent
A.A. Zaparov- texnika fanlari nomzodi, professor
U.A. Saliyev- tarix fanlari nomzodi, professor
M.I. Israil- filologiya fanlari doktori, professor
L.A. Muxammadjonova- falsafa fanlari nomzodi, professor
Sh.A. Xasanov - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
X.T. Komilova pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
M.Sh. Alimova - siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Q. Ibaybullayev- falsafa fanlari nomzodi, dotsent
D.T. Samatov- pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
O'M. Muxtarov- falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
S.N. Yusupova- tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
B.M. Do'monov- pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
E.A. Tajimirzayev- tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
K.S. Karimov – tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
A.A. Yuldashyev- biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
M.J. Abduraxmonova - biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
M.M. Muydinova- fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
J.B. Qoraboyev- filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
N.T. Mo'yidinov- kimyo fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
D.A. Sobirova- filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
E.B. Abdullayev- falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'.Sh. G'ulomov- biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
L.S. Yunusov - biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
U.Sh. Uktamov - geografiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
M.G'. Ergasheva - tarix fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD)
N.S. Yaqubov- tarix fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD)
M.I. O'rinboev- pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muharrirlar:
O.Karimov,
U.Malikova,
B. Mashrabova.

MUNDARIJA

PEDAGOGIKA

Hasanov Sh.A. Adabiyot fani o'qituvchisining kasbiy kompetensiyalari talqini	4
Qoraboyev J.B. "Giperbola konseptual semantikasi"ni voqelantiruvchi til birliklarining lingvokognitiv, psixolingvistik, sotsiolingvistik va lingvostilistik tavsifi	8
Umurzaqova N.S. Bo'lajak farmaseftlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	13
Камалходжаева С.С. Язык как объект лингвистического исследования	16
Абдуллаева А.Э. Современные и передовые педагогические технологии в преподавании иностранных языков	19
Karimov O.T., Mirzayev O.X. Talabalarni iqtidorli o'quvchilar bilan "lumiye" metodi asosida ishlashga tayyorlashning didaktik imkoniyatlari	23
Jo'rayeva M.A. Kasbiy tayyorgarlikni integrativ yondashuv asosida shakllantirish	29
Ikromov M.X., Abduraimova M.A. Talabalarga muhandislik kompyuter grafikasidan foydalanib o'qitishning mazmuni	33
Ikromov M.X., G'ulomova M.N. Rangtasvir darslarida axborot-kommunikatsiya va vizual texnologiyalardan foydalanish	37
Mamatisaqova G.A. Farmasevtika ishi yo'nalishida kompetensiyaga asoslangan ta'limni rivojlantirishda xorij tajribasi	41
Mamadaliyev B.K. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilar uchun kreativ fikrlashni rivojlantiruvchi amaliy mashg'ulotlar tizimini ishlab chiqish	45
Axmedova D.X. Boshlang'ich ta'limda ijodiy yozuv ko'nikmalarini shakllantirishning yangi metodlari	48
Kosimova G.M. Yangi pedagogik texnologiyalar vositasida darsliklar bilan ishlash bo'yicha o'quv jarayonini loyihalash	53
Xoldarova M.Q., Tairova M.B. Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarida nutq o'stirish darslari orqali "soft skills" ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	57
Abdurahmonova H.V. Saniye Benjik Kanganing o'yin pedagogikasi va rivojlantiruvchi muhit haqidagi qarashlari	61
Xurshidbekov A.M. Erkin kurashchilarda tezlik sifatining shakllanishi va rivojlanishining uslubiy asoslari	67
Olimjonov O.O. Integratsiyalashgan tarbiya: talabalarda jismoniy salohiyat va ma'naviy immunitetni shakllantirish usullari	71
Usarov M.M. Talabalar estetik kompetensiyalarini rivojlantirishda milliy xalq o'yinlaridan foydalanining dolzarbligi	75
Karimova F.Z. Integrativ yondashuv asosida bolajak tarbiyachilarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashning nazariy -metodologik asoslari	80
Xakimov Sh.T. Yosh belbog'li kurashchilarga texnik usullarni o'rgatish bosqichlari	83
O'rinboyev L.X. Farmakodinamikaning fan sifatida farmakologiyada tutgan o'rni	89
Sobirjonov I.T. Farmakokopetentlik tushunchasi va uning asosiy komponentlari	95
No'monova G.D. Klinik farmakologiya fani o'qitish tizimining amalyotdagi holatini kredit-modul tizimi asosida tashkil etish	100
Xodjayev M.K. Oliy ta'lim muassasalarida futbol murabbiylarini tayyorlashning pedagogik aspektlari	105
Kodirov M.A., Otashev D.R. Basketbolda sportchilarni jaroxatlanishni oldini olish va tiklash usullari	110
Samatov D.T., Abdullaev G'A. Umumta'lim maktablarida yuqori sinf o'quvchilarining maxsus jismoniy tayyorgarligini darsdan tashqari mashg'ulotlar asosida rivojlantirishning pedagogik modeli	114
Samatov D.T., Abdullaev G'A. Umumiy o'rta ta'lim o'quvchilarining jismoniy tayyorgarligini rivojlantirishda darsdan tashqari mashg'ulotlarni innovatsion yondashuv asosida tashkil etish metodikasi	118
Mullajonov Sh.I. Sport turlarining tavsifi va sportchi faoliyatida ruhiy tayyorgarlikning roli	124
Otashev D.R., Otasheva O.H. O'smirlarnigh psixologik munosabatlari shakllantirishda jismoniy tarbiyani o'rni	129

Yuqoridagi fikr-mulohazalardan kelib chiqib, shunday xulosa qilishimiz mumkinki, giperbolemalarning lingvokognitiv, struktural-semantik, kommunikativ-pragmatik, lingvokulturologik va lingvostilistik jihatlarini bilan bir qatorda ularning psixolingvistik va sotsiolingvistik jihatlarini ham ilmiy tadqiq qilish, giperbolemalarning tilda paydo bo'lish va nutkda qo'llanish sabab va omillarini atroflicha ochib berishga puxta zamin yaratadi va ilmiy izlanishning to'lakonli bo'lishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Бабенко Л.Г. Функционально-семантический класс глаголов эмоциональной деятельности. сб. науч. тр. - Новосибирск, 1985. - С. 41-48.
2. Кунин А.В. О фразеологической дефиниции. Сб. науч. тр. - М., 1987. - Вып. 287. — С. 109-118.
3. Safarov Sh. Kognitiv tilshunoslik. – Jizzax: Sangzor, 2006. – 92 b.
4. Умарходжаев М.И. Основы фразеологии: Автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – М, 1983. – 132 с.
5. Yusupov O'.Q. Ma'no, tushuncha, konsept va lingvokulturema atamallari xususida // Stilistika tilshunoslikning zamonaviy yo'nalishlarida mavzusidagi ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. – Toshkent, 2011.
6. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии: Автореф. дис. ...д-ра филол. наук. /Н.Н. Амосова. - Ленинград, 1962. – 27 с.

UO'K: 378.147:615.01

BO'LAJAK FARMASEFTLARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

<https://zenodo.org/records/18754559>

Umurzaqova Nasibaxon Suyarjanovna
Qo'qon universiteti Andijon filiali

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo'lajak farmasevtlarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan o'quv-tarbiyaviy jarayon metodikasi yoritiladi. Tadqiqotning asosiy e'tibori "Tushunib harakat qilamiz", "Tez va aniq harakat", "Amaliy ko'nikmalarni modellashtirish" kabi metodlarning samaradorligini baholashga qaratilgan. Natijalar ushbu metodlar farmasevtik ta'limda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda yuqori natija berishini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: kasbiy kompetensiyalar, bo'lajak farmasevt, kompetensiyaviy yondashuv, tushunib harakat qilamiz metodi, tez va aniq harakat metodi, klinik fikrlash, farmasevtik texnologiya, innovatsion pedagogik metodlar, farmasevtik amaliyotga tayyorgarlik.

Аннотация. В данной статье рассматривается методика организации образовательного процесса, направленного на формирование и развитие профессиональных компетенций будущих провизоров. Основное внимание в исследовании уделено оценке эффективности таких методов, как «Действуем с пониманием», «Быстрые и точные действия», «Моделирование практических навыков». Результаты исследования показали, что данные методы дают высокие результаты в формировании практических навыков в фармацевтическом образовании.

Ключевые слова: профессиональные компетенции, будущий фармацевт, компетентностный подход, метод понимания и действия, метод быстрых и точных действий, клиническое мышление, фармацевтические технологии, инновационные педагогические методы, подготовка к фармацевтической практике.

Abstract. This article discusses the methodology of the educational process aimed at the formation and development of professional competencies in future pharmacists. The focus of the study is on assessing the effectiveness of techniques such as "we try to understand", "quick and clear action", "modeling practical skills". The results shows that these techniques produce a high performance in the formation of practical skills in Pharmaceutical Education.

Keywords: *professional competencies, future pharmacist, competency approach, method of action, quick and clear method of action, clinical thinking, pharmaceutical technology, innovative pedagogical methods, preparation for pharmaceutical practice.*

Zamonaviy sog'liqni saqlash tizimining rivojlanishi, farmaseftika sohasidagi ilmiy yutuqlarning tez sur'atlarda o'sishi hamda farmatsevtik xizmatlar spektrining kengayishi farmasevt-mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligi va kompetensiyalariga yuqori talablar qo'yimoqda. Bugungi kunda farmasevt nafaqat dori vositalarini beradigan texnik ijrochi emas, balki farmakologik konsultatsiya ko'rsatuvchi, klinik jarayonlarni chuqur tushunuvchi, xavfsiz dori muomalasini ta'minlovchi va bemorlar bilan samarali kommunikatsiya o'rnatuvchi yuqori malakali professional sifatida tan olinadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti va Xalqaro farmasevtik federatsiya tomonidan ishlab chiqilgan zamonaviy standartlar farmasevtlardan keng qamrovli kasbiy kompetensiyalarga ega bo'lishni talab etadi [1]. Bu kompetensiyalar qatoriga farmakologik bilimlar, farmatsevtik texnologiya, bemorga g'amxo'rlik qilish, farmakoekonomika, farmakoepidemiologiya, klinik farmatsiya, professional etika va deontologiya, kommunikativ ko'nikmalar hamda menejment asoslari kiradi.

Kasbiy kompetensiya — bu mutaxassisning o'z kasbiy faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilimlar, ko'nikmalar, qobiliyatlar va shaxsiy-professional fazilatlarining yaxlit majmuidir. "Tushunib harakat qilamiz" metodi kognitiv psixologiya va amaliy pedagogikaning sintezi asosida ishlab chiqilgan bo'lib, u har bir farmasevtik jarayonning ilmiy-mantiqiy asoslarini tushuntirishga, ular ortida turgan farmakologik, kimyoviy va texnologik prinsiplarni anglashga qaratilgan. Metodning asosiy g'oyasi shundan iboratki, talaba nafaqat "qanday" amalga oshirilishini bilishi, balki "nima uchun" va "qaysi ilmiy prinsiplarga asoslanib" bajarilishini chuqur anglashi kerak. "Tez va aniq harakat qilish" metodi professional tezkorlik va aniqlik kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi [2]. Real farmasevtik amaliyotda, ayniqsa ambulatoriya dorixonalarda ishlovchi farmasevt mutaxassislari tezkorlik va aniqlik talablariga duch keladi. Navbat sharoitida xizmat ko'rsatish, shoshilinch vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish, retseptlarni tez va xatosiz tahlil qilish, dorilar dozalarini aniq hisoblash kabi ko'nikmalar professional faoliyatning ajralmas qismidir. "Tez va aniq harakat qilish" metodi aynan bu talablarga mos ravishda ishlab chiqilgan. Talabalar real dorixona ish sharoitini simulyatsiya qiluvchi mashqlarni bajaradilar. Masalan, 10 daqiqa ichida berilgan 5 ta retseptni tahlil qilish, dori o'zaro ta'sirini tekshirish va bemorga zarur farmatsevtik maslahat tayyorlash. Mashqlar davomida talabalar murakkab farmasevtik manipulyatsiyalarni ma'lum vaqt ichida, ammo sifat va xavfsizlik talablarini to'liq saqlab bajarishi kerak. Xatolik sodir bo'lgan taqdirda, topshiriq qaytadan boshlanadi. Farmasevtik amaliyotda dozalarni noto'g'ri hisoblash jiddiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Shu sababli, talabalar turli yoshdagi bemorlar uchun dozalarni tezkor va aniq hisoblash bo'yicha muntazam mashqlar bajaradilar. Navbat ko'paygan sharoitda xizmat ko'rsatish mashqida talabalar bir vaqtning o'zida bir nechta vaziyatni boshqarishlari kerak: telefon qo'ng'iroqlariga javob berish, navbatdagi bemorlar bilan ishlash, shoshilinch vaziyatlarga munosabat bildirish.

Bu metod quyidagi kompetensiyalarni rivojlantiradi: tezkor va to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyati, aniqlik va diqqatni saqlash ko'nikmalari, vaqtni samarali boshqarish malakasi, stress sharoitida professional darajada ishlash qobiliyati, ko'p vazifani bir vaqtda bajarish ko'nikmalari [3].

Amaliy jarayonlarni modellashtirish metodi. Mazkur metodologik yondashuv real farmasevtik ish jarayonlarini o'quv-laboratoriya muhitida iloji boricha aniq va kompleks tarzda qayta yaratish tamoyiliga asoslanadi. Bu usul talabalarning nazariy bilimlarini amaliy ko'nikmalarga aylantirish va professional muhitga bosqichma-bosqich adaptatsiyalashuvini ta'minlaydi. Talabada real ish muhitining talablariga to'liq tayyorgarlik, turli xil kasbiy vaziyatlarni muvaffaqiyatli boshqarish va hal qilish qobiliyati, stress va noaniq sharoitlarda ham professional darajani saqlash ko'nikmalari mustahkam shakllanadi.

Metodik yondashuvning afzalligi shundaki, u farmasevt kasbining amaliy, analitik va kommunikativ talablarini kompleks ravishda qamrab oladi. “Tushunib harakat qilamiz” metodi jarayonni ongli bajarishni, “Tez va aniq harakat” metodi real sharoitda samarali faoliyat yuritishni ta’minladi. Muammoli vaziyatlar orqali o’qitish klinik fikrlashni shakllantirib, amaliy modellashtirish esa talabning real ish sharoitiga moslashuvini tezlashtirdi [4]. Olingan natijalar xalqaro farmasevtik ta’lim standartlarida (ACPE, FIP) belgilangan yondashuvlar bilan uyg’undir. O’tkazilgan tadqiqot natijalari tahlili shuni ko’rsatdiki, ishlab chiqilgan metodik yondashuvning asosiy ustunligi uning farmasevt mutaxassisligining barcha asosiy jihatlarini - amaliy-texnologik, analitik-klinik va kommunikativ-psixologik talablarni - kompleks va izchil tarzda qamrab olishida namoyon bo’ladi. “Tushunib harakat qilamiz” pedagogik metodi talabalarning har bir farmasevtik operatsiyani ongli ravishda, uning ilmiy asoslarini to’liq tushungan holda bajarishini ta’minladi, bu esa xatolar sonini sezilarli darajada kamaytirib, jarayonlarni standartlarga mos amalga oshirishga yordam berdi. “Tezkorlik va aniqlik asosidagi harakat” metodi esa talabalarni real farmasevtik amaliyotning dinamik sharoitlarida, vaqt cheklovlari va yuqori mas’uliyat ostida samarali faoliyat yuritishga tayyorladi. Muammoli vaziyatlar orqali o’qitish strategiyasi talabalarning klinik tafakkurini shakllantirdi, ularni kompleks farmasevtik muammolarni tahlil qilish, turli variantlarni taqqoslash va optimal yechimlarni topish qobiliyatini rivojlantirdi. Amaliy jarayonlarni modellashtirish metodi esa talabalarning real ish sharoitiga moslashish jarayonini sezilarli darajada tezlashtirdi va ularning kasbiy o’z-o’ziga ishonch darajasini oshirdi [5].

Bo’lajak farmasevtlar kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan mazkur metodika ularning kasbiy tayyorgarligini kompleks oshirishga xizmat qiladi. Innovatsion metodlarning uyg’un qo’llanishi talabalarda amaliy ko’nikmalar, mustaqil fikrlash, klinik qaror qabul qilish, vaqtni boshqarish va professional kommunikatsiya kabi muhim qobiliyatlarni shakllantiradi. Tadqiqot natijalari metodikaning yuqori samaradorligini tasdiqlaydi. Bo’lajak farmasevt mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini kompleks rivojlantirishga qaratilgan ushbu innovatsion metodika ularning kasbiy tayyorgarlik darajasini barcha asosiy yo’nalishlarda sezilarli oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy pedagogik metodlarning maqsadli va izchil qo’llanishi talabalarda nafaqat amaliy ko’nikmalar va texnik mahoratni, balki mustaqil tanqidiy fikrlash, klinik qarorlar qabul qilish, ish vaqtini samarali boshqarish, professional kommunikatsiya yuritish, mas’uliyatni his qilish va uzluksiz o’z-o’zini rivojlantirish kabi muhim kasbiy qobiliyatlarni ham shakllantiradi. O’tkazilgan eksperimental tadqiqot natijalari ishlab chiqilgan metodikaning yuqori pedagogik samaradorligini, uning amaliyotga tatbiq etilishining maqsadga muvofiqligini hamda farmasevtik ta’limni modernizatsiyalashdagi salohiyatini ishonchli tarzda tasdiqlaydi. Metodikaning keng ko’lamli joriy etilishi farmasevtik kadrlar tayyorlash sifatini yangi bosqichga ko’tarishga va sog’liqni saqlash tizimiga yuqori malakali, zamonaviy talablarga javob beruvchi mutaxassislar tayyorlashga imkon beradi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Avazov A., Karimov F. Farmasevtika texnologiyasi asoslari. Toshkent: TMA nashriyoti, 2022.
2. Raximova M. Farmasevtlarni tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuv. Oliy ta’lim jurnali, 2023.
3. Zokirov S. va boshq. Farmasevtik amaliyotda o’qitishning innovatsion metodlari. Samarqand, 2021.
4. Jo’rayev T., Karimov N., Mustafoyev M., Abduqodirova G. Farmasevtik ta’limda innovatsion metodikalarni tatbiq etish: O’zbek tajribasi. “Tibbiyot va Ta’lim”, 2022.5(1), 34–45.
5. International Pharmaceutical Federation (FIP). (2017). Global Pharmacy Education Report: Advancing pharmaceutical education and workforce development. The Hague: FIP.

